

Consum responsabil și stil de viață

Dr. Dumitru Drumea,
expert în științe reale

Consum responsabil și stil de viață

Publicația actuală este editată în cadrul proiectului

«Reducerea consecințelor social-economice cauzate de pandemia
COVID – 19 în Republica Moldova»

Donatorii proiectului:

Ministerul Afacerilor Sociale, Sănătății, Îngrijiri și Protecției Consumatorului Austriei

Donator principal. Ministerul a acordat o experiență de bază din domeniul protecției sociale (inițiativele pentru oameni cu dizabilități, politicii din domeniul îngrijiri a oamenilor în etate, politicii în asigurări sociale), protecției sănătății, îngrijiri și protecției drepturilor consumatorului.

Comisia Națională al Republicii Moldova pentru UNESCO.

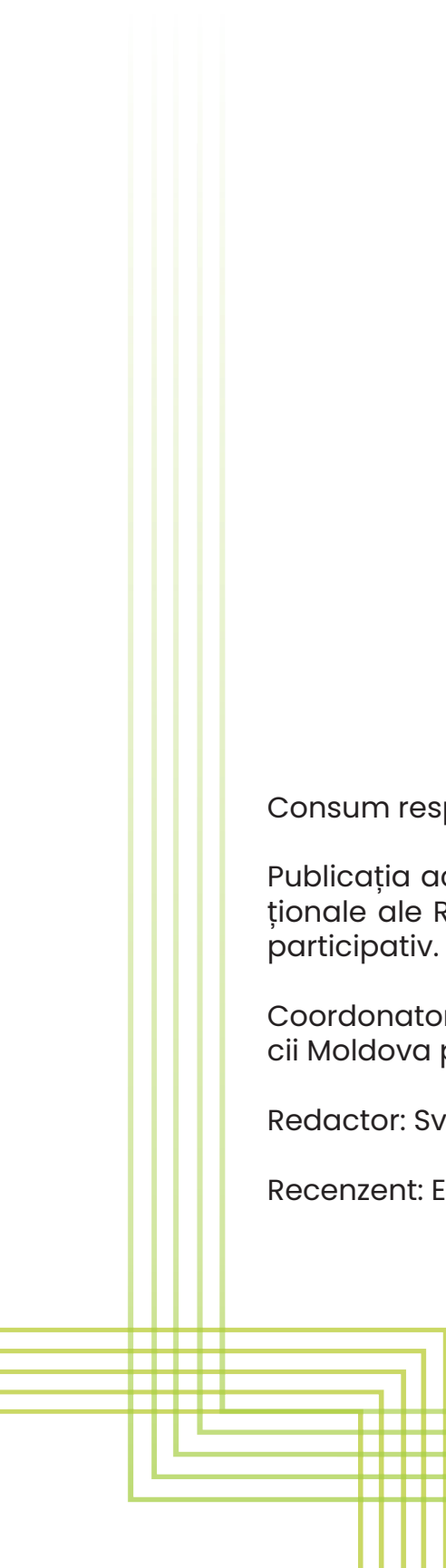
UNESCO – Organizația Națiunilor Unite pentru Știință, Educație și Cultură. Scopul general al UNESCO este promovarea culturii, păcii și securității dintre țările și popoarele prin dezvoltarea educației, științei și culturii; se contribuie la menținerea corectitudinii și supremației legii, și respectul total a drepturilor omului și libertăților declarate în statutul Organizației a Națiunilor Unite pentru toate popoarele indiferent de rasă, gender, limbă vorbite, orientare și religie.

HOPE 87.

HOPE 87. Organizație din Austria cu sediul la Viena. Organizația cooperează profund cu Cancelaria Federală în domeniul educației și angajării tinerilor în câmpul muncii și în promovarea proiectelor umanitare în Africa, Asia și America Latină, Europa Centrală și de Est. Această inițiativă internațională a fost lansată prin Hotărârea al ONU-lui Nr. 40/16 «Oportunități pentru Tineret» adoptată de către Adunarea Generală cu ocazia Anului Internațional a Tineretului (1985).

Responsabilitate asupra conținutului revine autorului.

Designul: IMAGEID

Consum responsabil și stil de viață

Publicația actuală este editată cu suportul financiar al Comisiei Naționale ale Republicii Moldova pentru UNESCO în cadrul programului participativ.

Coordonator: prof. Constantin Rusnac, Comisia Națională al Republicii Moldova pentru UNESCO, Secretar general al Comisiei

Redactor: Svetlana Debelaia-Buracinschi

Recenzent: Ecaterina Kuharuk, dr. în științele agricole

CUPRINS

Introducere

1.Integrarea obiectivelor de consum responsabil în dezvoltarea social-economică în Moldova

- 1.1.De ce avem nevoie de consum responsabil
- 1.2.Viziunea Uniunii Europene privind consumul responsabil
- 1.3.Politici publice în Republica Moldova privind consumul responsabil

2.Consum responsabil în diferite sectoare ale economiei naționale

2.1.Consumul responsabil în domeniul resurselor naturale

2.2.Consumul responsabil în domeniul resurselor energetice

- 2.2.1.Cum poți reduce consumul energiei la tine acasă și în instituțiile publice
- 2.2.2.Energia electrică din surse regenerabile
- 2.2.3.Energia electrică verde pentru consum propriu
- 2.2.4.Energia regenerabilă cu scop comercial
- 2.2.5.Tarifele fixe la energia electrică produsă din surse regenerabile
- 2.2.6.Case pasive

2.3.Consumul responsabil în sectorul agro-industrial

2.4.Consumul responsabil a hranei și sănătate

- 2.4.1.Recomandări pentru o alimentație sănătoasă
- 2.4.2.Sfaturi pentru alăptarea copiilor
- 2.4.3.Recomandări generale privind igiena produselor alimentare

2.5.Consumul responsabil în sectorul transportului

- 2.5.1.La nivel bilateral
- 2.5.2.La nivel multilateral
- 2.5.3.Conducerea economică

3.Provocările și problemele de mediu din Republica Moldova

4.Măsurile de responsabilizare: protecția consumătorului

5.Sfaturi/recomandări/obiceiuri pentru un consum responsabil

Bibliografie

INTRODUCERE

Elaborarea ghidului privind consumul responsabil are drept scop contribuția și îndeplinirea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) [1]. Republica Moldova își exprimă angajamentul ferm de a sprijini la nivel național realizarea eforturilor globale pentru implementarea Agendei 2030 (Programul Național Moldova 2030) [2] - o agendă universală, integrată, transformatoare și incluzivă, cu următoarele obiective clare:

- promovarea bunăstării populației;
- protecția și folosirea rațională resurselor naturale;
- implicarea publicului larg în acest proces;
- cooperarea internațională, regională și locală privind atingerea Gal-urilor Strategice de Dezvoltare ale Mileniului (Strategic Development Goals, SDG).

Principiile consumului responsabil îndeamnă la crearea parteneriatului global în care fiecare țară, consolidând eforturile și modalitățile de colaborare la diferite niveluri, bazate atât pe implementarea principiilor comune ale responsabilităților asumate, cât și a acțiunilor comune, precum și realizarea abordărilor multilaterale care va asigura dezvoltarea social-economică, și va asigura folosirea rațională ale resurselor naturale, va reduce poluarea mediului, va consuma responsabil, etc.

Practicile de consum responsabil în Republica Moldova se bazează pe recunoașterea naturii globale a consumului și aplicabilității universale a acestor principii ce țin cont de realitățile naționale cu luarea în considerare a capacităților diferitor autorități (sectoriale, civile, publice etc) și a nivelului de dezvoltare a societății, autorităților respective

care preiau și stabilesc cadre la diferite niveluri pentru implementarea Obiectivelor Globale de Dezvoltare Strategică, cu abordarea provocărilor intersectoriale în scopul eradicării sărăciei și dezvoltării social-economice, dar și contracararea noilor provocări și crize emergente, care au impact asupra consumului responsabil la nivel regional și local.

Depunerea eforturilor în realizarea practicilor consumului responsabil este în continuă creștere și va duce la adaptarea la schimbările climatice și prevenirea degradării mediului, la reglementarea folosirii raționale a resurselor naturale, contribuind la reglementarea activităților economice, reducerii migrației, crizelor și conflictelor umanitare, care reprezintă o amenințare reală la dezvoltarea social-economică a țării.

Pandemia de Coronavirus COVID-19 – o criză fără precedent și una dintre cele mai mari încercări la care am fost supuși cu toții până în prezent – pune presiune constantă asupra sistemelor de sănătate, afectează realizarea proiectelor de protecție socială și provoacă perturbări majore ale proceselor economice și limitări la viața socială. Această pandemie a demonstrat cât suntem de vulnerabili și, totodată, a clarificat un lucru: provocările globale necesită eforturi coordonate, solidaritate și soluții la nivel internațional, regional și local.

Pentru a rezolva provocările complexe este nevoie și de un angajament politic, promovarea parteneriatului durabil și acțiuni concrete la toate nivelurile, atât din partea tuturor actorilor implicați în folosirea rațională a resurselor naturale, cât și promovarea practicilor de consum

responsabil în activitățile social-economice.

Având în vedere Agenda 2030, Guvernul Republicii Moldova a elaborat un cadru național incluziv și cuprinzător, bazat pe un mare proces participativ – Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, care este pe deplin aliniată atât la angajamentele internaționale ale Republicii Moldova, precum și la angajamentele naționale asumate în cadrul Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană.

Programul Moldova – 2030 vizează realizarea obiectivelor de dezvoltare social-economice ale Republicii Moldova prin asigurarea bunăstării și drepturilor omului, educația și sănătatea, promovarea unei economii circulare, protecția mediului și construirea unei societăți incluzive bazate pe principiile consumului responsabil atât în toate ramurile economiei, cât și în rândurile consumatorilor particulari.

Ca parte a abordărilor integrate prezentate în Galurile Strategice de Dezvoltare și având în vedere complexitatea Agendei 2030, Republica Moldova este dedicată realizării principiilor consumului responsabil prin accelerarea depunerilor eforturilor substanțiale pentru promovarea și implementarea de proiecte și programe naționale ambițioase, precum și prin urmărirea de noi inițiative care să corespundă viziunii pentru dezvoltare durabilă, lucrând în strânsă cooperare cu partenerii din diferite sectoare.

Prin promovarea continuă a consumului responsabil în conformitate cu standardele europene, ghidate

atât de calea noastră de integrare europeană, cât și de îndeplinirea angajamentelor țării asumate în baza Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, Republica Moldova este ferm antrenată să asigure un proces complex de transformare și modernizare, care vizează consolidarea eforturilor privind implementarea celor mai bune practici de consum responsabil în beneficiul societății.

Realizarea prevederilor privind consumul responsabil oferă oportunitatea de a evalua impactul acțiunilor întreprinse în realizarea diferitor programe naționale privind dezvoltarea social-economică a țării. Aceste activități complexe cu implicarea diferitor actori în consultări ample cu societatea și partenerii și donatorii dedicați, oferă perspective asupra provocărilor principale care vor urma, precum și o înțelegere clară a faptului că trebuie să acționăm rapid, să întreprindem noi pași într-o manieră cooperativă, susținută de o abordare cuprinzătoare și de suportul tuturor părților interesate.

Recunoscând responsabilitatea comună pe care o are Republica Moldova în realizarea prevederilor privind consumul durabil, precum și provocările comune cu care se confruntă în continuă schimbare este foarte important de a asigura promovarea acestor principii în viața cotidiană a societății și prin aceasta să contribuie în comun la atingerea obiectivelor de dezvoltare la nivel național, regional, local (nivelul comunei/localității).

1

INTEGRAREA

obiectivelor de consum responsabil în dezvoltarea social-economică în Moldova

Uniunea Europeană este cel mai important partener de dezvoltare al Republicii Moldova. Actualmente în RM cel mai important document politic la nivel național este Acordul de Asociere Moldova – UE. În cadrul Consiliului European din 23 iunie 2022, liderii UE au acordat Republicii Moldova statutul de țară candidată la UE. În acest context, ei au invitat Comisia Europeană să transmită Consiliului un raport cu privire la îndeplinirea condițiilor prevăzute în avizul Comisiei privind cererea de aderare a Republicii Moldova. Relațiile dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană au fost formal lansate odată cu semnarea la 28 noiembrie 1994 a Acordului de Cooperare și Parteneriat, care a intrat în vigoare la 1 iulie 1998.

În prezent UE și RM dezvoltă o relație din ce în ce mai strânsă, aceasta mergând dincolo de cooperare, până la integrarea economică treptată și o aprofundare a cooperării politice. Integrarea Europeană rămâne obiectivul principal și ireversibil al agendei interne și externe a Republicii Moldova. Republica Moldova este cel mai mare beneficiar de asistență europeană din lume pe cap de locuitor, doar între 2007 și 2013 aceasta primind peste 560 de milioane de euro de la UE. În anul 2021 Comisia Europeană a aprobat un plan de redresare economică pentru Republica Moldova, în valoare de 600 de milioane de euro. Bani au fost oferiți condiționat în următorii trei ani ca asistență macrofinanciară, granturi și investiții. Moldova este singura țară din vecinătatea estică pentru care UE deschide o astfel de linie de finanțare. Planul de redresare economică al UE constituie un efort fără precedent pentru a ajuta această țară, pe calea recuperării și pentru a duce mai departe un program ambițios de reforme, în interesul cetățenilor. De asemenea acest plan ilustrează forța asocierii noastre și solidaritatea în a combate împreună pandemia de COVID-19”.

Numai pe parcursul anului 2020 Republica Moldova a beneficiat de la principalii parteneri externi de dezvoltare multilaterali asistența financiară: FMI (echivalent a 200,4 mil. EUR), urmat de Comisia Europeană (140,0 mil. EUR), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (120,6 mil. EUR), Banca Europeană de Investiții (85,1 mil. EUR), Banca Mondială (56,1 mil. EUR), etac.

Pe de altă parte, în topul donatorilor bilaterali se regăsesc: Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională (16,5 mil. EUR), Confederația Elvețiană (11,5 mil. EUR), Regatul Suediei (11,3 mil. EUR), Republica Federală Germania (4,8 mil. EUR), etc.

Consumul responsabil a devenit prioritar pentru a garanta dezvoltarea social-economică a Republicii Moldova. În acest context, este necesară o conștientizare a populației privind acest aspect pentru a reduce nivelul de folosirea a materiei prime în producere și respectiv reducerea poluării mediului pe care le resimțim în prezent. Este un obicei de consum care permite cetățenilor să se bucure de un nivel înalt de trai, dăunând mediului cât mai puțin posibil.

1.1

De ce avem nevoie de consum responsabil?

Oamenii care preferă consumul responsabil doresc să transmită un mesaj pieței și populației prin deciziile lor de cumpărare și să urmeze anumite principii care le ghidează acțiunile atunci când cumpără bunuri și servicii pe principii:

PRINCIPIUL DE FUNCȚIONARE:

se conformează generării de locuri de muncă decente, adică locuri de muncă plătite în mod adecvat sau proporționale cu efortul și timpul dedicat procesului de producere și folosirii raționale a resurselor naturale. Acesta se referă și la introducerea noilor tehnologii în procesul dezvoltării social-economic;

SUSTENABILITATEA MEDIULUI:

dacă întâmpină cel mai mic impact negativ asupra mediului în timpul procesului de producție;

PRINCIPIUL ECHITĂȚII:

acesta respectă includerea tuturor grupurilor populației în procesul de producție inclusiv și crearea condițiilor de parteneriat cu diferite autorități sectoriale, publice și civile;

PRINCIPIUL COOPERĂRII:

Respectă o bună relație între producători, între producător și guvern, între guverne, APL etc indiferent de gender, vârstă, religie etc;

PRINCIPIUL NON-PROFIT

analizați cine beneficiază de inițiativele socială, industrială sau economică, dacă este vorba de speculații doar pentru imagine publicitară sau, dacă este vorba într-adevăr despre sprijinirea unui sector vulnerabil al populației

Reieșind din principiile sus-numite putem constata că, consumul responsabil acoperă toate domeniile activităților umane, contribuind la depășirea crizelor alimentare, energetice, de mediu etc prin promovarea folosirii raționale a tuturor resurselor disponibile și asigură creșterea conștientizării populației privind responsabilitatea în fața generațiilor viitoare. Prin aceasta, practicile de consum responsabil contribuie la satisfacerea necesităților la nivel atât personal, cât și comunitar. Reieșind din aceasta. Cele mai importante nevoi ar putea fi următoarele:

nevoi fiziologice: nevoia de hrană, apă, adăpost, de reproducere;

stima de sine, nevoia de recunoaștere, statut și respect, de a fi apreciat și acceptat de ceilalți.

nevoia de securitate personală, emoțională, financiară, securitate în ceea ce privește sănătatea;

nevoia de afiliere, de a avea o familie, un grup de prieteni, colectiv de muncă, întărirea permanentă a capacităților;

Aceste nevoi sunt elemente cheie în realizarea prevederilor programelor naționale implementate în Republica Moldova în diferite domenii de dezvoltare social-economică. Astfel, este de menționat că, din cuantumul total al fluxurilor externe, în primul rând, remitențele și, în al doilea rând, asistența partenerilor externi de dezvoltare reprezintă factorii-cheie în dezvoltarea socio-economică a RM, inclusiv prin contribuția semnificativă care o au în asigurarea sustenabilității în dezvoltarea țării inclusiv și în promovarea consumului responsabil prin raționalizarea folosirii resurselor naturale, energetice, umane, alimentare etc.

Obiectivul final al facilitării consumului responsabil este promovarea dezvoltării regionale-teritoriale, economice și sociale armonioase prin abordări comune și focusarea pe sinergii financiare și de politici la nivel național și local. În cadrul cooperării internaționale sunt promovate parteneriate echilibrate, în care țările membre ale UE și Republica Moldova sunt parteneri egali în luarea deciziilor privind alocarea și folosirea fondurilor acordate. Totodată, valoarea resurselor folosite constă în faptul că acestea, ținând cont de strategiile macro-regionale ale UE, răspund concomitent atât obiectivelor politicii de vecinătate cât și celor de coeziune ale UE și ar putea fi susținute din 3 fonduri majore funcționale în RM: Instrumentul European de

Vecinătate (ENI), Instrumentul de Pre-Aderare (IPA) și Fondul European de Dezvoltare Regională (ERDF). Resursele financiare din aceste fonduri sunt alocate sub formă de grant beneficiarilor din țările participante la programe, propunerile de proiecte ale cărora au fost selectate pentru finanțare și care sunt capabili să asigure un anumit procent de cofinanțare. Beneficiarii eligibili pentru participarea în aceste proiecte sunt autoritățile publice centrale și locale, Agențiile de Dezvoltare Regionale, asociațiile obștești, camerele de comerț și industrie, instituțiile publice.

Creșterea durabilă bazată pe consum responsabil reprezintă unul dintre principalele obiective ale Uniunii Europene. Având în vedere criza mondială de resurse naturale, principala provocare pentru producători și consumatori este să realizeze mai mult consumând mai puține materii prime și resurse umane.

Creșterea durabilă bazată pe consum responsabil reprezintă unul dintre principalele obiective ale Uniunii Europene. Având în vedere criza mondială de resurse naturale, care este principala provocare pentru producători și consumatori este să realizeze mai mult consumând mai puține diferite resurse”. Pentru a aborda provocarea respectivă în această perioadă caracterizată prin schimbări climatice rapide și o cerere de energie și de resurse în continuă creștere, Uniunea Europeană a introdus o gamă largă de politici și de inițiative care au drept obiectiv consumul și producția durabilă. Aceasta ar trebui să ducă la îmbunătățirea performanței de mediu globale a produselor pe durata ciclului lor de viață, să stimuleze cererea de produse și tehnologii de producție mai bune și să ajute consumatorii să facă alegeri în conștiință de cauză. În cadrul Pactului Verde European și, în special, al noului Plan de acțiune pentru economia circulară, a fost anunțată o inițiativă legislativă privind o politică a produselor sustenabile pentru ca produsele să devină adecvate pentru o economie neutră sau prietenoasă din punct de vedere climatic, eficientă din punctul de vedere al utilizării raționale a resurselor disponibile și promovării economiei circulare.

1.2

Viziunea Uniunii Europene privind consumul responsabil

Această viziune consideră soluțiile verzi (cum ar fi: panouri solare, reducerea folosirii autotransportului, agricultura organică, compostarea deșeurilor organice etc) drept măsuri prietenoase, direcționate simultan către obiectivele de mediu, sociale și economice și care mențin și îmbunătățesc starea capitalului natural. Cele mai importante obstacolele pentru dezvoltarea consumului responsabil ar putea fi legate cu diferite fenomene și activități care afectează viața cotidiană a societății umane. Cele mai importante obstacole sunt prezentate în tabelul 1.2.1

Tabelul 1.2.1

Obstacolele care afectează consumul responsabil și pentru care se poate dezvolta măsuri de diminuare

Naturale	Tehnologice	Sociale și economice
Secetă Cutremur Temperaturi extreme Inundații Infestări/invazia speciilor, dereglări grave în funcționarea organismului și mediului Furtuni Incendii naturale	Prăbușiri de clădiri Scurgeri chimice Amenințări cibernetice Incendii inclusiv și cele a vegetației Scurgeri de gaze Accidente industriale Scurgeri de poluanți inclusiv și celor în componența agrochimicaterelor (pesticide, fertilizanți etc) Radiații Otrăvirea resurselor de apă, sol etc din cauza managementului neadecvat a stocurilor substanțelor periculoase și accidentelor Accident de transport, inclusiv și cele de conducte de gaz, petrol etc Defectarea sistemelor de aprovizionare cu gaz, apă, sistemelor tehnologice etc	Discontinuitatea afacerilor Corupție Schimbări demografice Epidemii Crize economice Șomaj Greve Conflicte politice, sociale, interetnice etc Criză de bunuri Terorism Război

Obstacolele prezentate în tabelul 1.2.1. sunt cele care afectează dezvoltarea social-economică a Republicii Moldova. Pagubele sociale provocate de catastrofele naturale sunt estimate la mlrd de lei. Secetele sunt unul din cele mai mari obstacole pentru dezvoltarea economiei naționale. Pe parcursul anilor 2003, 2007, 2009, 2012, 2015, 2020 și 2022 valorile termice au depășit indicele limitelor perioadelor uscate periculoase, în special în partea sudică a țării, ceea ce a afectat în mare măsură productivitatea terenurilor agricole și a dus la pierderi semnificative (până la 40-50%) a recoltei agricole. Împreună cu inundațiile (fig 1.2.1) aceste fenomene duc la pagube semnificative în dezvoltarea social-economică.

Fig. 1.2.1.

Măsuri de prevenire a inundațiilor în sudul Republicii Moldova (r. Tigheci, r-nul Cantemir)

Organizația Mondială a Sănătății declară ca prevenirea efectelor schimbării climei asupra sănătății publice și reacției la acestea necesită elaborarea unui set de măsuri care include implementarea măsurilor și stematice în dezvoltarea localităților și crearea condițiilor mai prietinoase de viață omului, conservării biodiversității și habitatului în general.

Actualmente pentru promovarea consumului responsabil a resurselor naturale în Republica Moldova se elaborează și se implementează diferite proiecte care au drept obiectiv reducerea consumului resurselor neregenerabile prin introducerea în domeniul energetic și termoficării următoarelor proiecte/activități:

- încălzirea clădirilor și caselor, în special, în localitățile rurale pe baza biomasei și folosirii raționale/eficiente a biogazului, inclusiv și cel format la gospodăriile țărănești;
- folosirea rațională a energiei și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. Introducerea practicilor de sechestrare a carbonului în diferite sectoarele al economiei (agricultura, protecția mediului etc).

În scopul dezvoltării acestor domenii sunt elaborate proiecte performante pentru încălzirea clădirilor publice care sunt focusate pe aprovizionarea durabilă a acestor obiecte publice cu energia termică și asigurării eficienței energetice.

Politici publice în Republica Moldova privind consumul responsabil

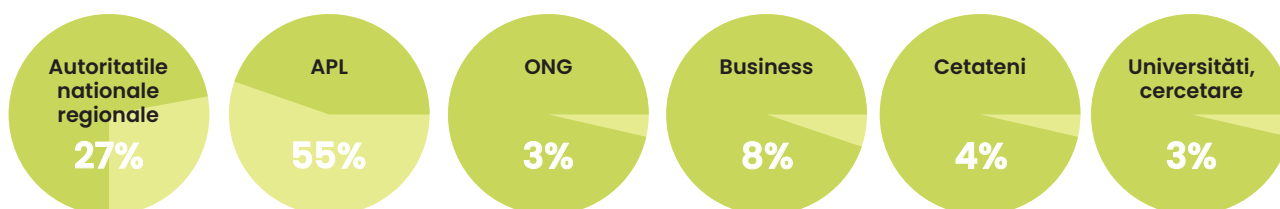
- **Politici publice** privind protecția mediului înconjurător și folosirii raționale a resurselor naturale
- **Politici publice** privind producția agricolă și industriei prelucrătoare
- **Politici publice** privind dezvoltarea rețelelor de transport și comunicațiilor
- **Politici publice** privind dezvoltarea regională (Nord, Centru și Sud)
- **Politici publice** în domeniul turismului, sportului și activităților de relaxare
- **Politici publice** privind dezvoltarea industrială și agricolă
- **Politici publice** privind prestarea serviciilor sectoriale, sociale, economice, etc
- **Politici privind** dezvoltării societății civile, funcționării autorităților publice locale, sectoriale, etc
- **Politici privind** dezvoltării mediului de afaceri și businessului
- **Politici publice** în domeniul culturii, educației, cercetării și inovării, IT, cooperării internaționale din domeniile respective
- **Politici publice** în domeniul sănătății, protecției sociale și familiei
- **Politici publice** sociale și privind angajarea forței de muncă
- **Politici publice** în domeniul afacerilor externe și integrării europene

Realizarea prevederilor politicilor publice din domeniul respectiv este legată de unele aspectele de educație și instruire a populației în ceea ce privește consumul responsabil a resurselor naturale, hranei, resurselor energetice, compartimentului privind utilizarea eficientă a deșeurilor etc. Aceste aspecte sunt necesare pentru realizarea planurilor și programelor de integrarea europeană în Republica Moldova și realizării obiectivelor planului de Asocierea Moldova-UE, care a fost discutată la mai multe întruniri la nivel local și național cu diferiți deținători de interese. În acest context, în cooperarea cu parteneri europene, în țară au fost realizate multe proiecte necesare pentru îmbunătățirea modului de viață care au adus la creșterea duratei vieții populației și, în general, a ameliorării stării social-economice.

Fig. 1.3.1.
Discuții la nivel local (primarii) privind realizarea prevederilor politicilor de consum responsabil în localitățile rurale

Realizarea prevederilor privind consum responsabil se implementează prin diferite actori. Conform estimărilor ponderea lor în implementarea practicilor este repartizată în felul următor.

•APL – La nivel internațional acest grup țintă este recunoscut ca cel mai importat actor în realizarea prevederilor documentelor de dezvoltare

Consumator — persoană care consumă bunuri rezultate din producție. Un consumator responsabil este, în primul rând, un cetățean pentru care drepturile omului, drepturile animalelor, asistența socială și mediul înconjurător sunt importante. Consumul bunurilor este în funcție de producerea și capacitățile societății să prezinte diferite servicii.

2

CONSUM

**responsabil în diferite sec-
toare ale economiei naționa-
le**

Seceta din 25 iulie 2022,
Lunca Băcului, la vest de s. Floreni,
r-nul Anenii-Noi

Consumul responsabil poate fi caracterizat ca o dezvoltare a practicilor care ar putea fi realizate în prezent pentru a asigura disponibilitatea resurselor și a conserva mediul înconjurător în stare bună pentru generațiile viitoare care vor permite asigurarea necesităților lor de dezvoltare.

Cele mai importante aspecte la care referă consum responsabil sunt:

CONSUM RESPONSABIL

este un factor fundamental din partea societății și prezintă o atitudine a consumatorilor și a utilizatorilor în ceea ce înseamnă un consum conștient și critic, care poate fi utilizat în mod eficient în folosirea resurselor disponibile atunci când folosești produse și resurse naturale sau închiriezi servicii ecosistemelor și asiguri comportamentul respectiv de acasă și o decizie de cumpărare care analizează impactul vieții sociale asupra necesităților durabile cotidiene la nivel personal și societal.

În societatea de consum, această decizie de cumpărare urmărește să satisfacă o nevoie și în același timp să realizeze existența unei societăți durabile, adică să promoveze relații de producție, distribuție, consum și eliminare a deșeurilor care sunt mai puțin dăunătoare mediului. În multe cazuri, aceasta necesită, de exemplu, o regândire a propriilor dorințe de a achiziționa bunuri sau servicii, pentru a ajusta decizia de cumpărare la nevoile reale.

- **Îmbunătățirea vieții umane**
- **Folosirea rațională a resurselor naturale.**
- **Protecția biodiversității, adaptarea la schimbările climatice, extenderea suprafețelor ariilor protejate inclusiv ariile biosferei și parcurilor naționale**
- **Reducerea nivelului de poluare a mediului**
- **Dezvoltarea sectorială în baza tehnologiilor noi**

2.1

Consumul responsabil în domeniul resurselor naturale

Creșterea economică în Republica Moldova constituie o prioritate națională și se bazează pe folosirea intensă a resurselor naturale. Procesele de dezvoltare sectorială condiționează poluarea mediului și afectează starea sănătății publice, condițiilor de trai etc.

În acest context este absolut necesar promovarea implementării practicilor care vor contribui la îmbunătățirea și eficientizarea sistemului de management a mediului în baza reducerii consumului resurselor naturale ca materie primă pentru dezvoltarea social-economică a țării.

Consumul verde sau Consumul sustenabil/responsabil

se referă la variate discipline, discursuri, inițiative politice la nivel național, și local, implementarea practici preocupate de dezvoltarea social-economică, implementarea și popularizarea unor practici de consum și a unor inovații de producție destinate să reducă impactul asupra mediului și efectelor sociale, culturale etc negative ale activității sectoriale și de consum.

Conform datelor statistice (anuar statistic al Republicii Moldova 2021) resursele funciare în Republica Moldova au constituit 3384,7 mii hectare în anul 2021 din care terenuri ale fondului silvic destinate ocrotirii naturii a fost la nivel de 453,9 mii ha în 2021 în comparație cu 354,6 mii ha în 2001 sau au crescut cu circa 28% pe parcursul ultimilor 20 de ani.

Extragerea materialului pentru construcții în ultimii ani este în creștere pe parcursul ultimilor ani în medie cu 10-15% pentru cele mai importante materii prime (tabelul 2.2.1)

Tabelul 2.2.1.

Extragerea materialului de materie primă din zăcămintele Republicii Moldova

Materie prima	Numărul zăcămintelor	Anul 2019	Anul 2021
Nisip pentru produse de silicat, mil. m ³	7	27.7	34.1
Piatră de construcție, mil. m ³ (calcar)	94	2381,9	2522,6

În general contribuția sectorului extractiv la valoarea adăugată brută poate fi estimată la doar 0,2%, fiind într-o ușoară scădere în ultimii ani. Luând în considerație trendurile actuale în dezvoltarea economică și sporirea volumului lucrărilor de construcție (repararea drumurilor, îmbunătățirea aprovizionării cu apă și canalizare etc) putem se ne așteptăm la creșterea volumului extragerii materialelor de construcție din zăcămintele actuale și a celor noi în următorii ani cu circa 8-10%.

În acest context industria de extragere a substanțelor minerale utile va avea și în continuare o importanță majoră pentru economia națională, pentru asigurarea utilizării acestora în diverse domenii. O mare parte din resursele minerale sunt utilizate în industria construcțiilor. Spre exemplu, nisipul, este parte componentă la prepararea betonului, mortarului pentru zidării și tencuieli. Pietrișul, de asemenea, este folosit preponderent la executarea betoanelor și la producerea asfaltului. Astfel, este firesc să existe o dependență a vânzărilor din sectorul extractiv față de cererea și implicit vânzările din sectorul de construcții. Pentru perioada anilor 2005-2020, corelația dintre rata de creștere a venitului din vânzări pentru industria extractivă și sectorul de construcții este de 0,75 ceea ce indică asupra unei relații înalte de interdependență între aceste două sectoare. O corelație și mai înaltă se atestă între indicele volumului producției industriei extractive și suprafața dată în exploatare de apartamente și case de locuit – corelație de 0,80 în perioada 2000-2020.

În pofida creșterii înregistrate în volumele operate de industria extractivă, companiile din sector se confruntă cu o serie de dificultăți în calea sa de dezvoltare.

O parte din dificultăți se referă la necesitățile investiționale mari care trebuie efectuate pentru a se menține competitive. Companiile înființate prin privatizare și reorganizare au moștenit active deosebit de vechi, care au fost exploatate perioade extinse de timp. Nici astăzi echipamentul prezent aflat pe șantierele de lucru în zonele de exploatare a resurselor minerale nu sunt cele mai noi. În ultimii ani, media investițiilor în active materiale pe termen lung, a fost de 72 mil. MDL. Un motiv care reduce din apetitul investițional este volatilitatea și nivelul rentabilității acestor întreprinderi, atestată pe parcursul ultimilor ani.

Recomandările pentru dezvoltarea consumului durabil de sector:

Utilizarea eficientă a resurselor minerale poate fi asigurată prin atragerea investițiilor și tehnologiilor noi în dezvoltarea sectorului.

Pentru aceasta, trebuie create condiții transparente și adecvate privind atribuirea subsolurilor în folosință. În mod deosebit este important ca acordarea drepturilor de exploatare să aibă loc în termeni restrânși, cu respectarea principiilor de transparență. Accesul la informație coerentă și sistematizată poate atrage investiții care vor promova concurență, și vor rezulta într-o exploatare mai eficientă a resurselor minerale ale țării. Reglementarea activității zăcămintelor autorizate și excluderea extragerii materialului din ariile neautorizate.

Ajustarea curriculum-ului universitar pentru ca să corespundă cerințelor companiilor active în industria extractivă.

Companiile se confruntă cu o lipsă de specialiști calificați, fapt amplificat și de salariile medii joase din sector care nu sunt proporționale riscurilor activității asociate cu industria extractivă.

Actualizarea materialelor predate în cadrul cursurilor universitare la facultățile cu profilul real ar putea contribui la ameliorarea stării mediului și folosirii raționale a zăcămintelor inclusiv și implementarea măsurilor privind protecția mediului în procesul de extragerea, transportării și procesării materialului extras din zăcămintele autorizate.

Informarea obiectivă

privind rezervele de resurse existente, valorificarea corectă a lor pentru utilitatea în diferite sectoare economice, poate fi ca un instrument extrem de util pentru ca cetățenii să aprecieze deciziile de acordare a dreptului de exploatare a noilor terenuri în mod transparent.

2.2

Consumul responsabil în domeniul resurselor energetice

În conformitate cu prevederile acordului de Asociere cu UE Republica Moldova a elaborat o strategie energetică națională aprobată prin Hotărâre de Guvern Nr. 102 din 5 februarie 2013. Acest document este pentru perioadă de implementare pînă la anul 2030. Moldova a semnat și un Protocol de Energy Community Accession. Principalul obiectiv acestor document este pregătirea țării de a adera la Rețeaua Europeană Comună de Transmisie al și stemului Operator în Electricitate (ENTSO-E).

Conform prevederilor Strategiei Naționale de Dezvoltare al Republicii Moldova privind aspectele energetice se presupune următoarele activități:

construcția a 139 de kilometri liniilor de tensiune înaltă și 40 de kilometri de gazoduct spre anul 2025

atinge cota de 20% al energiei consumate din surse regenerabile și cota de 10% din sursele de biomasă

producerea anuală totală a 800 MW spre anul 2030

reducerea emisiilor gazelor cu efect de seră spre anul 2030 cu circa 10% în comparație cu nivelul actual

introducerea măsurilor de economisirea consumului a gazelor naturale cu circa 40%, pierderi energiei din sistemele de distribuție cu circa 10% și reducerea pierderii energiei termale cu circa 5% spre anul 2030

reducerea consumului energiei în blocurile cu circa 20% spre anul 2030

Energia electrică este unul dintre principalii factori care au contribuit la dezvoltarea omenirii și la îmbunătățirea nivelului de trai. Este, în același timp, al doilea sector economic în funcție de emisiile de carbon pe care le generează. Principala cauză a acestora este utilizarea combustibililor fosili pentru generarea de electricitate.

În general, consumatorii casnici nu pot controla dacă energia pe care o folosesc este produsă din combustibili fosili sau este generată din surse

regenerabile. Există însă posibilitatea de a apela la tehnologii care permit producerea de energie verde în propria locuință. Pentru a beneficia de avantajele acestora, este însă nevoie de un buget consistent.

Sunt însă și opțiuni mai puțin costisitoare, care ajută la reducerea consumului energiei.

2.2.1

Cum poți reduce consumul energiei la tine acasă și în instituțiile publice

Consumul responsabil în domeniul energiei este o atitudine care poate fi exercitată și acasă și în obiceiurile/stil de viață. În îngrijirea și îmbunătățirea stării mediului, cetățenii trebuie să își asume responsabilitățile respective ca indivizi. Compartimentele simple precum economisirea energiei electrice, a căldurii, a resurselor de apă sau a combustibilului pot îmbunătăți calitatea vieții și stării mediului în comunitate. În afară de această consumul responsabil de energie din propria locuință pot aduce economii semnificative la factura lunară și în același timp, reduce amprenta de carbon pe care o generezi în viața cotidiană.

Iată câteva sfaturi, pe cât de simple, pe atât de eficiente privind economisirea energiei și reducerii cheltuielilor familiei:

- folosește-te cât mai mult de lumina naturală și aprinde lumina cât mai târziu;
- cumpără becuri LED – economisesc energie, rezistă mai mult timp și conțin mai puține substanțe nocive. Chiar dacă prețul lor este mare, economiile obținute prin consumul redus sunt mult mai mari;
- nu uita să stingi lumina când ieși dintr-o camera. Deși pare intuitiv, dar de multe ori uităm să o facem;
- oprește sau scoate din priză echipamentele noaptea sau atunci când nu le folosești. Un aparat în stand-by poate consuma până la 50% din energia folosită atunci când este în funcțiune;
- înlocuiește bateriile cu acumulatori. Bateriile reîncărcabile contribuie la reducerea materiilor prime necesare în procesul de producție și cantitățile de deșeuri generate după utilizare;
- cumpără electrocasnice din clasele energetice superioare. Aparatele eficiente energetic pot consuma cu de la 10% până la 50% mai puțin, în funcție de model.

2.2.2

Energie electrică din surse regenerabile

În Republica Moldova producerea energiei electrice este în creștere de la 4305 mln. Kwt în anul 2014 și până la 4401 mln kwt în 2021 (anuar statistic, 2021). Aproximativ 659 de mln kwt se produce din sursele de biocombustibili și deșeuri ceea ce constituie circa 15% din consumul total a energiei produse în țară.

De cele mai multe ori, furnizorii de energie vând energie care provine dintr-un mix de generare. Există însă și furnizori care livrează – către companii sau locuințe – energie exclusiv din surse regenerabile. Sunt, în general, furnizori care aparțin unui grup care și produce energie verde. Pot fi companii mari, cu afaceri antreprenoriale care produc energia din sursele regenerabile. Inițiativele de creare a acestei companii au pornit de la mai mulți mici investitori, care și-au instalat și sistemele de panouri foto-voltaice instalate pe propria locuință, devenind prosumatori.

Prosumatorii își produc electricitate din surse regenerabile pentru consum propriu, iar surplusul de energie îl livrează în rețea de distribuție. Pentru creșterea a numărului prosumătorilor Parlamentul al Republicii Moldova a adoptat Legea Nr.10 din 26.02.2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, care prevede aplicarea a trei scheme de sprijin ce au scopul de a spori interesul investitorilor față de astfel de proiecte și de a informa cetățenii Republicii Moldova, persoane fizice și juridice, despre mecanismele statului privind susținerea proiectelor de producere a energiei din diferite surse regenerabile.

Actualmente, statul încurajează doritorii să producă energie din surse regenerabile prin intermediul a trei mecanisme:

INSTITUȚIONALE.

Prin crearea cadrului instituțional eficient bazat pe prevederile acordului de Asocierea cu UE. Acest mecanism precede identificarea responsabilităților dintre actorii principali în elaborarea și implementarea a tehnologiilor noi, menținerea și exploatarea instalațiilor energetice în stare funcțională, crearea parteneriatului și promovarea cooperării în domeniul energetic

FINANCIARE.

Acces la fondurile destinate dezvoltării ramurii la nivel internațional și regional, creșterea capacităților diferitor actori ce aplică la organismele internaționale și locale și efectuează controlul financiar asupra cheltuielilor etc

UMANE.

Elaborarea programelor de instruire, curriculumurilor educaționale și studiilor de caz privind managementului energetic inclusiv sporirii capacităților diferitor deținători de interese în folosirea eficientă a resurselor energetice.

2.2.3

Energie electrică verde pentru consum propriu

Contorizare Netă — Acest mecanism vizează consumatorii finali. Deținătorii centralelor electrice, care produc energie regenerabilă pentru uz propriu și care au încheiat cu furnizorul un contract de furnizare a energiei electrice la preț reglementat, vor beneficia de mecanismul de contorizare netă. În anul 2018 a intrat în vigoare Legea nr.10 (Monitorul Oficial Nr. 69-77 art. 117) privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile. Unul din criteriile inovatorii ale acestei Legi îl constituie principiul Contorizării nete. Contorizarea netă este o schemă de sprijin a statului pentru cei care doresc să producă energie electrică pentru propriul consum și să furnizeze excesul de energie în rețea, utilizând-o mai apoi la necesitate. Sistemul poate fi o instalație fotovoltaică rezidențială pentru o gospodărie, fie un și stem fotovoltaic mai mare, destinat pentru a acoperi cheltuielile la energie electrică a unei companii.

Beneficii directe

Consumatorii finali care vor produce energie regenerabilă pentru consum propriu își pot reduce considerabil factura pentru energia electrică sau pot deveni independenți de furnizor.

2.2.4

Energie regenerabilă cu scop comercial

Tarife fixe

Această schemă de suport este orientată spre producătorii care dețin o centrală electrică cu o putere cumulată ce depășește 10 kW. Schema respectivă este orientată spre producătorii mici, care intenționează să investească în capacități de generare cu limita cuprinsă între 10 kW și 4 MW pentru instalații eoliene, 1 MW pentru alte tipuri de unități de generare, precum sunt cele fotovoltaice, hidroelectrice și instalații de cogenerare pe biomasă și biogaz.

Preț fix

Această schemă de sprijin vizează producătorii care vor să investească în centrale cu o capacitate mai mare de 4 MW pentru instalații eoliene și 1 MW pentru instalațiile fotovoltaice și de cogenerare pe biogaz. Statutul de producător este oferit prin intermediul licitațiilor organizate de Guvern.

Beneficii directe:

Producătorii de energie din surse regenerabile care vor utiliza schemele — Tarif fix sau Preț fix — vor beneficia de achiziționarea întregului volum de energie regenerabilă produs timp de 15 ani la tarife stabilite sau la prețuri negociate prin licitații. Tarifele sunt revizuite cu periodicitatea de un an.

2.2.5

Tarifele fixe la energia electrică produsă din surse regenerabile

Instalațiile
fotovoltaice

1.88 lei/kWh;

instalațiile
eoliene

1.55 lei/kWh;

Instalațiile
hidroelectrice

0.97 lei/kWh;

Instalațiile
de cogenerare
pe biogaz

1.84 lei/kWh;

Instalațiile
de cogenerare
pe biomasă
solidă

1.96 lei/kWh;

Producerea de energie cu ajutorul panourilor fotovoltaice de pe clădiri contribuie la impulsivitatea tranziției către o economie verde și unui viitor cu emisii scăzute de carbon este îmbunătățit.

2.2.6

Case pasive

Clădirile pasive economisesc energie și reduc emisiile de gazele cu efect de seră. Casele pasive trebuie să îndeplinească condiții legate de consum, conservare și eficiență energetică. Casele pasive sunt acele case care asigură un climat interior confortabil și vara și iarna, fără însă a fi nevoie de o sursă convențională de încălzire.

Casă particulară,
Igăr Dragușan

Un standard european poartă denumirea engleză de passive house (casă pasivă), deoarece energia pasivă a radiațiilor solare captată din exterior și furnizată apoi ca energia termică de unele dispozitive și de ocupanții casei sunt suficiente pentru a păstra casa la o temperatură de interior confortabilă în anotimpul rece. O componentă a conceptului de case pasive sunt tehnologiile eficiente care minimizează consumul de energie din alte surse (în special energia electrică pentru aparatele din gospodărie). Obiectivul este de a păstra un consum total de căldură, apă caldă și energie electrică sub $42 \text{ kWh/m}^2 \cdot \text{an}$.

Criteriile pentru o casă pasivă pe metru pătrat de suprafață locuibilă:

maxim 10 W/m^2 necesar caloric constant;

maxim 15 kWh/m^2 necesar anual pentru încălzirea spațiului;

maxim 42 kWh/m^2 necesar anual total de energie.

Nivelurile foarte ridicate de izolare sunt un element cheie al construcției pasive. Atât materialele de izolare a pereților, cât și ferestrele și ușile folosite pot reduce foarte mult pierderile de căldură. În acest fel, o casă poate fi menținută caldă fie fără încălzire, fie doar prin preîncălzirea aerului proaspăt care intră în încăperi.

Pentru a fi cât mai autonome, casele pasive pot fi dotate cu echipamente precum centralele de ventilație cu recuperare de căldură, panourile fotovoltaice sau pompele de căldură.

Costul construcției casele pasive este ridicat, dar există șanse ca, în viitor, materialele și echipamentele folosite în aceste clădiri să devină mai ieftine.

2.3

Consumul responsabil în sectorul agro-industrial

Consumul excesiv a resurselor naturale și folosirea producției care nu este orientată spre un consum durabil duce la deterioarea permanentă a Pământului, motiv pentru care se impune societatea se promoveze parctici de un consum responsabil și trecerea la agricultura ecologica, pentru a proteja mediul inconjurător.

Consumul responsabil urmărește oprirea procesului de deșertificare, încurajarea conservării biodiversitatii și a habitatului, protejarea speciilor care

sunt pe cale de dispariție și diminuarea efectului a gazelor de seră și al celorlalți factori poluanți pentru o viață mai bună și mai durabilă.

Protejarea planetei și a resurselor sale se poate face printr-un efort susținut din partea consumatorilor finali de a alege produse eco în locul celor convenționale. Prin produs ecologic se înțelege și responsabilitate individuală și comunitară. Ne-am obișnuit să achiziționăm mult mai mult decât avem nevoie și deciziile noastre de cumpărare în multe cazuri pot duce la un impact negativ asupra stării mediului.

Numarul persoanelor care acordă importanță consumului responsabil este în creștere și tot mai multe persoane conștientizează rolul pe care îl au în respectarea planetei și protejarea ei.

Economia Republicii Moldova a avut o creștere de 9,2% la sfârșitul anului 2021 în comparație cu anul precedent și a înregistrat o valoare de 237,2 miliarde de lei, potrivit estimărilor făcute de Institutul Național de Cercetări Economice. Valoarea adăugată brută în sectorul agricol a scăzut, în același timp, condițiile climatice favorabile din anul 2021 și volumul de producție în a doua jumătate a anului 2021 vor asigura o contribuție impresionantă a industriei la creșterea PIB-ului în perioadă următoare.

Volumul ridicat de producție agricolă va servi drept un alt stimul pentru industrie, care, la rândul său, este influențat pozitiv atât de factori interni, cât și externi – deblocarea rețelelor de aprovizionare cu materii prime, creșterea economiei naționale și mondiale și, direct, poziția economică favorabilă a principalilor parteneri economici, creșterea consumului intern și stimularea politicii monetare și fiscale.

Consumul responsabil din sectorul agro-industrial se bazează pe folosirea cât mai rațională a agrochimicaterelor, amenajarea terenurilor agricole pentru combaterea eroziunii etc. În același timp cooperarea instituțiilor naționale din sector cu UE prezintă o resursă importantă pentru atragerea investițiilor în domeniul agricol.

Cele mai importante aspecte de consum responsabil în sectorul agro-industrial care duce la reducerea poluării mediului se referă la:

Pregătirea soluției agrochimicelor cu respectarea strictă a normativelor adoptate de prodecere;

stropirea doar în mișcare;

curățirea echipamentelor numai în locurile special amenajate;

prevenirea poluării ecosistemelor acvatice;

● evitarea prelucrării nejustificate a terenurilor agricole cu pestecide și altor mijloacelor de protecție a plantelor;

● evitarea driftului;

● aplicarea eficientă a îngrășămintelor minerale și organice pentru reducerea spălării componentelor nutritive prin procesele erozionale

● facilitarea introducerii practicilor antierozionale, etc

Aplicarea elementelor nutritive (în primul rând azot și fosfor) pe terenurile agricole are efectele pozitive pentru creșterea roadei a culturilor agricole și duce la consecințe negative pentru starea mediului. Solurile terenurilor agricole fără aplicarea îngrășămintelor minerale și organice se caracterizează cu pierderea substanțelor organice (în primul rând humus) și prin aceasta capacitatea de producere a recoltei pe aceste terenuri este scăzută. Creșterea conținutului substanțelor organice în sol ar putea fi asigurată prin introducerea îngrășămintelor organice în doze optime pentru fiecare teren agricol. Colectarea, depozitarea și aplicarea reglementată a îngrășămintelor organice conduce la conservarea fertilității solurilor și respectiv la sporirea creșterii roadei și reducerii poluării mediului prin utilizarea mai eficientă a substanțelor nutritive de către plantelor agricole.

Aplicarea substanțelor nutritive în componența îngrășămintelor minerale și organice pe terenurile agricole va aduce la formarea bilanțului pozitiv a acestor elemente în sol și drept consecință a creșterii producției agricole. Introducerea elementelor biogene (azot, fosfor, potasiu) în circuitul agricol contribuie la stoparea degradării solurilor și este necesară pentru menținerea ciclului de viață a microorganismelor care contribuie la formarea și bilanțul compușilor organici din sol pe terenurile agricole.

Umiditatea optimală a solurilor este o condiție de bază pentru formare recoltei culturilor agricole. Aplicare îngrășămintelor este un instrument foarte eficient pentru reducerea consecințelor negative a secetelor prin utilizarea mai productivă a umidității solului de către vegetației. Conform datelor (S. Andries) pentru formarea recoltei culturile agricole pot se folosesc cu 25-40% mai puțin umiditate în comparație cu terenurile nefertilizate.

Aspectele negative aplicării îngrășămintelor se referă mai mult la poluarea mediului cu substanțele nutritive care ajung la ecosistemele acvatice în componență scurgerii de suprafață/materialului erozional. Aceasta duce la creșterea concentrației azotului și fosforului în apă și cauzează procesele de eutrofizare a ecosistemelor acvatice ceea ce duce la degradarea biodiversității, înrăutățirea stării habitatelor, condițiilor de îmbăiere etc.

Pentru reducerea consecințelor negative și asigurării aplicării responsabil a îngrășămintelor este necesar:

- plantarea fâșiilor verzi de protecție în zonele umede și obiectelor acvatice. Se recomandă lățimea ariei împădurite de circa 100 m de la ecosistemele acvatice. Depozitele cu îngrășăminte nu trebuie să fie plasate pe lângă obiectele acvatice, infrastructurii (sursele de apă potabilă, etc), zonele de agrement, așăzărilor umane, în spații neacoperite etc.
- neaplicarea îngrășămintelor în perioada când suprafața solului este înghețată, acoperită cu zăpadă sau saturată cu apă. Nu se recomandă aplicarea îngrășămintelor minerale în perioadă de toamnă și iarna de zăpadă.
- aplicarea eficientă a îngrășămintelor organice poate fi asigurată sub aratura de toamnă, iar utilizarea compostului va fi eficientă la cultivarea răsadului și creșterea legumelor în condițiile de seră. Se recomandă ca doza fertilizanților să nu depășească 150 kg/ha (în UE până 100 kg/ha).
- aplicarea uniformă a îngrășămintelor pe terenurile agricole cu respectarea condițiilor fizice a îngrășămintelor (umiditatea admisibilă, starea granurilor, forma de amestec etc).

2.4

Consumul responsabil a hranei și sănătate

Hrana este o necesitate, hrana este o plăcere..., hrana ține de preferințele personale sau culturale.

Fig. 2.4
Tort de mămăligă

Ne gândim de multe ori că hrana reprezintă, în primul rând, un drept al omului, care, în prezent, nu este pe deplin realizat pentru o persoană din nouă, la nivelul întregului glob. Privind către viitor, ne dăm seama că hrana reprezintă o mare îngrijorare la nivel mondial. În 2050, având aceeași planetă, va trebui să hrănim de trei ori mai mulți oameni decât cu un secol în urmă. Din acest punct de vedere, hrana reprezintă mult mai mult decât o poveste personală. Alegerile pe care le facem în ceea ce privește producția și consumul de alimente au deja consecințe directe sau indirecte asupra climei, utilizării resurselor, cum ar fi apa și solul, dar, totodată, și asupra capacității oamenilor de a se hrăni și de a trăi o viață decentă aici sau în străinătate.

Consumul responsabil al hranei și protecției sănătății în Republica Moldova se reglează prin legea

Nr. 306 din 30-11-2018 privind siguranța alimentelor (Publicat: 22-02-2019 în Monitorul Oficial Nr. 59-65 art. 120). Această lege prevede realizarea Regulamentului (Comisiei Europene) nr. 178/2002 și al Parlamentului European, și al Consiliului UE din 28 ianuarie 2002, care stabilește principiile și propune cerințele generale ale legislației alimentare, de instituire a Autorității Europene pentru siguranța Alimentară și de stabilire a procedurilor în domeniul siguranței produselor alimentare, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 31 din 1 februarie 2002, astfel cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul (UE) 2017/745; Regulamentul nr. 931/2011 al Comisiei Europene din 19 septembrie 2011 pune în aplicare cerințele în materie de traseabilitate a alimentelor de origine animală stabilite în Regulamentul (CE) nr. 178/2002 al Parlamentului European și al Consiliului UE, publicat în Jurnalul Oficial L 242 din 20 septembrie 2010

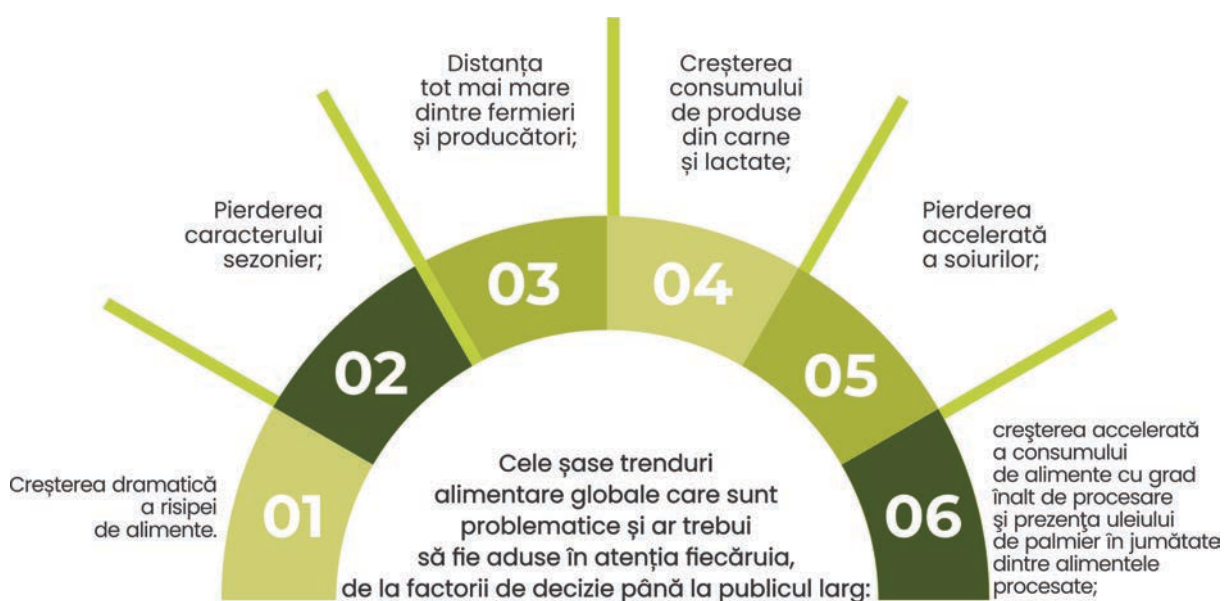
Conform datelor statistice FAO, consumul mediu minimal de energie calorică este circa 1800 kilocalorii (7,500 kJ) per persoană. În Republica Moldova acesta constituie circa 2850 kilocalorii/persoană. Consumul proteinelor este circa 63-73 g/persoana/zi (Romania circa 80-90 gr/zi/pers din care 50% proteine vegetale). Medie UE – 50 g/zi/pers/ din care 60% proteine animale. Aceste cifre indică că consumul a proteinelor animale în RM este mai mare în comparație cu UE și practicile de consum alimentar în Moldova ar trebui să se schime în favoarea consumului de proteine de origine vegetală.

Organizația Națiunilor Unite a desemnat ziua de 7 iunie, ca fiind Ziua Mondială a Siguranței Alimentare, celebrată, pentru prima dată, de majoritatea țărilor lumii, inclusiv de Republica Moldova, în anul 2019. Această zi are drept scop promovarea creșterii gradului de conștientizare a publicului asupra problemelor privind siguranța alimentară la nivel mondial și consolidarea eforturilor pentru garantarea consumului de alimente sigure.

Siguranța alimentară deține un rol primordial în menținerea alimentelor în stare corespunzătoare și inofensive pe întregul lanț alimentar, începând cu producția primară până la depozitarea, transportul, distribuirea, importul, exportul, vânzarea și furnizarea acestora către consumatorul final.

Accesul la apă curată, hrană aplicarea practicilor potrivite în agricultură, întărirea managementului de siguranță în utilizarea alimentelor de către operatorii din alimentație și construirea unor obiceiuri de a face alegeri sănătoase reprezintă câteva modalități prin care putem garanta consumul de alimente sigure/inofensive/nutritive pentru a asigura starea bună a sănătății publice.

Astfel, sănătatea și echilibrul fiecăruia se află în corelație directă cu hrana. Prin aceasta societatea face apel la responsabilitatea consumatorilor și îndeamnă ca grija pentru siguranța alimentelor să devină o tradiție zilnică în fiecare casă.

2.4.1

Recomandări pentru o alimentație sănătoasă

Pe lângă înțelegerea drepturilor lor, consumatorii și utilizatorii responsabili sunt, de asemenea, ghidați de standardele sociale și de mediu, pentru a crea un mediu favorabil pentru toți și pentru a asigura consumul cu impact minim asupra mediului. Scopul este atât de a îmbunătăți condițiile de viață socială, cit și de a contribui la ameliorarea calității vieții oamenilor, cât și a păstra starea mediului satisfăcătoare pentru generațiile viitoare.

CUMPĂRĂRE

s. f. Acțiunea de a cumpăra și rezultatul ei. ♦ (Ec. pol.) Putere de cumpărare = capacitate de plată a unității bănești sau a populației; cantitate de mărfuri și de servicii care poate fi obținută în schimbul unei unități bănești (putere de cumpărare a banilor) sau care poate fi plătită de populație (putere de cumpărare a populației) într-o anumită perioadă. Vânzare-cumpărare = strămutarea proprietății unui lucru de la vânzător la cumpărător, în schimbul unui preț. – V. cumpăra.

Cumpărarea înseamnă satisfacerea nevoilor sau dorințelor, dar activează și o serie de procese economice, sociale și impactul asupra mediului. În acest sens, a face acest lucru în mod responsabil înseamnă a cumpăra ceea ce este consumabil și ceea ce nu, care este adevărata noastră disponibilitate economică și apoi urmează alegerea produselor, nu numai pentru prețul sau calitatea lor, dar și pentru că respectă mediul, deoarece companiile care le produc sunt guvernate de principiile drepturilor omului și ale vieții sociale. Citeva abordări de consum:

Menținerea aportului de fructe și legume

Cumpărarea, depozitarea și prepararea legumelor proaspete pot fi tot atâtea provocări pe durata izolării, mai ales când părinților li se recomandă să limiteze ieșirile din casă. Dar, oricând este posibil, și important să le asigurați copiilor o dietă care să conțină fructe și legume din abundență.

Nu pierdeți nici o șansă de a folosi produse alimentare proaspete. Așa cum fructele și legumele pot fi consumate proaspete, la fel de bine pot fi congelate, după caz, și vor reține majoritatea substanțelor hrănitoare și aromelor. Folosirea legumelor proaspete pentru a găti porții mari de supă, tocănițe sau alte feluri de mâncare le va prelungi valabilitatea și va oferi opțiuni alimentare pentru mai multe zile. Și unele feluri de mâncare gătită pot fi congelate și apoi reîncălzite rapid pentru consum.

Alegerea variantelor de alimente deshidratate sau sub formă de conservă atunci când produsele proaspete nu sunt disponibile

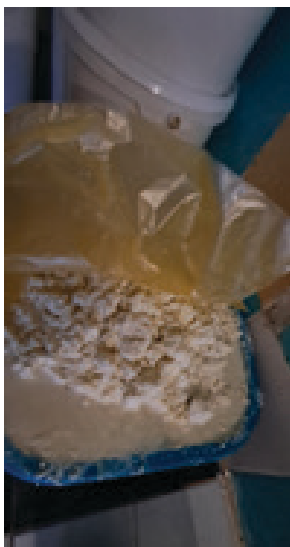
Produsele proaspete sunt aproape întotdeauna cea mai bună opțiune, dar când nu sunt disponibile, puteți apela la multe alternative sănătoase cu depozitare și preparare ușoare.

Conservele de fasole boabe și mazăre, care oferă substanțe nutritive din abundență, pot fi depozitate timp de luni și chiar ani și pot fi gătită în multe feluri. Peștele gras conservat, precum sardinele, macroul sau somonul, este bogat în proteine, acizi grași omega-3 și multe vitamine și minerale. Conservele de pește pot fi consumate reci în sandvișuri, salate sau paste, dar și calde, dacă sunt integrate într-un fel de mâncare.

Legumele conservate, precum tomatele, tind să rețină o cantitate mai redusă de vitamine spre deosebire de legumele proaspete, dar sunt o variantă de rezervă foarte bună atunci când nu sunt disponibile în forma proaspătă sau congelată.

Legumele uscate precum fasolea boabe, leguminoasele și gramineele precum linte, mazărea spartă, cușcuș sau quinoa sunt, de asemenea, hrănitoare, neperisabile și gustoase, accesibile și sățioase. Boabele presate de ovăz cu lapte sau apă sunt o opțiune excelentă pentru micul dejun și pot fi combinate cu iaurt, bucăți de fructe sau stafide.

Faceți stocuri de gustări hrănitoare

Deseori copiii au nevoie de una-două gustări pe zi pentru a rămâne în formă. În loc de gustările dulci sau sărate, optați pentru variante mai sănătoase precum nucile, brânza, iaurtul (preferabil neîndulcit), bucăți de fructe proaspete sau deshidratate, ouă fierte sau alte opțiuni sănătoase, disponibile local. Aceste alimente sunt hrănitoare, mai sățioase și contribuie la adoptarea unor obiceiuri alimentare sănătoase pe termen lung.

Conservele cu murături, tocănițe sunt elemente extrem de necesare pentru familiile în care sunt copii și gospodinele, fiind antrenate în câmpul muncii nu reușesc întotdeauna să prepare mâncare. În așa caz, ne ajută gustoșeniile din beci sau cămară. De mare valoare sunt murăturile care ajută la digestie și chiar tratarea unor mici neplăceri apărute după utilizarea anumitor produse cu conținut sporit de lipide. Tocana de legume pentru iarnă este foarte potrivită pentru a pregăti o masă rapidă. Este delicioasă și ușor de preparat. În plus poate fi folosită drept garnitură pentru alte feluri de mâncare și pot fi servite la mesele de zi cu zi și la sărbători.

Limitarea consumului de alimente înalt procesate

O cină de Duminica Mare sub nucul familiei, s. Lupa Rece, r-nul Strășeni, Dumitrița și Ivan Moroz

Pregătirea și ora mesei – un obicei important al familiei

Gătitul și luarea mesei împreună cu familia sunt ocazii extraordinare de a cultiva obiceiuri sănătoase, de a întări relațiile familiale și de a vă simți bine împreună. Ori de câte ori puteți, implicați copiii în pregătirea mesei; copiii mici pot ajuta la spălarea vaselor și sortarea alimentelor, iar copiii de vârste mai mari pot realiza sarcini mai complexe și pot așeza masa. În măsura posibilităților încercați să respectați orele de masă ale familiei. O astfel de structură și rutină poate contribui la reducerea anxietății copiilor în aceste situații stresante.

2.4.2

Sfaturi pentru alăptarea copiilor

Laptele matern rămâne un aliment de bază și pentru copiii cu vârste cuprinse între 6 și 24 de luni. Femeile trebuie să respecte igiena respiratorie în timpul alăptării, să poarte o mască atunci când se poate; să își spele mâinile înainte și după ce au atins copilul; și să dezinfecteze în mod periodic suprafețele pe care le-au atins. Dacă se simte mult prea rău pentru a continua alăptarea din cauza virusului sau a altor complicații, mamele trebuie să fie susținute pentru a le putea oferi nou-născuților lapte matern, în orice mod posibil.

Înlăturați orice ambalaj care nu este necesar și puneți-l într-un coș de gunoi cu capac. Ambalajele de tipul conservelor pot fi șterse cu un dezinfectant înainte de a le deschide ori depozita.

Spălați-vă mâinile cu săpun și apă cel puțin 20 de secunde sau curățați-le cu un dezinfectant de mâini pe bază de alcool. Spălați riguros, cu apă caldă la robinet, produsele alimentare neambalate, precum fructele sau legumele.

2.4.3

Recomandări generale privind igiena produselor alimentare

- Spălați-vă bine mâinile cu săpun și apă cel puțin 20 de secunde înainte de a pregăti orice fel de mâncare.
- Folosiți tocătoare separate pentru carne și pește nepreparate.
- Gătiți alimentele la temperatura recomandată.
- Ori de câte ori este posibil, păstrați alimentele perisabile refrigerate sau congelate și urmăriți-le data de expirare.
- Încercați să reciclați sau aruncați deșeurile alimentare și ambalajele în mod adecvat și în condiții salubre, evitând acumularea de deșeurile care ar putea atrage dăunătorii.
- Spălați-vă mâinile cu săpun și apă cel puțin 20 de secunde înainte de a mânca și asigurați-vă că și copiii dumneavoastră vă urmează exemplul.
- Folosiți de fiecare dată ustensile și farfurii curate.

MECANISME CARE SUSȚIN CONSUMUL RESPONSABIL

Există un șir de mecanisme care se bazează pe consumul responsabil ca o temelie a principiilor lor, cum ar fi: comerțul echitabil, cooperativismul, schimbul de produse ecologice, economia solidară, vegetarianismul, consumul colaborativ etc. Aceste abordări contribuie la utilizarea adecvată a resurselor și pot servi ca bază pentru promovarea stilului sănătos de viață și reducerii folosirii resurselor naturale în procesul producerii în sectorul agro-industrial.

2.5

Consumul responsabil în sectorul transportului

Prioritățile Republicii Moldova pentru cooperarea cu UE în domeniul transporturilor vizează în linii mari crearea condițiilor necesare pentru integrarea în piața internă al UE (prioritare fiind sectorul aerian și cel al transportului rutier), inclusiv prin obținerea sprijinului în dezvoltarea și modernizarea sectorului. Aceasta prevede folosirea a benzinei de standard euro 4 și 5, folosirea autovehiculelor cu vechimea mai puțin de 10 ani, reducerea emisiilor de eșapament și aplicarea standardelor de mediu ajustate la cerințele UE. Dialogul purtat în vederea realizării acestui obiectiv se desfășoară în paralel pe mai multe dimensiuni.

Cercetătorul științific Ivan Moroz în drum spre r-nul Glodeni

2.5.1

La nivel bilateral

ÎN CADRUL ACORDULUI DE ASOCIERE RM-UE, A FOST INCLUS UN CAPITOL SEPARAT DESTINAT COOPERĂRII ÎN DOMENIUL TRANSPORTURILOR, CARE PREVEDE URMĂTOARELE OBIECTIVE:

dezvoltarea sistemelor de transport durabile;
promovarea operațiunilor de transport eficiente, în condiții de siguranță și securitate, precum și interoperabilitatea sistemelor de transport;
consolidarea interconexiunilor de transport

Cooperarea vizează, de asemenea, îmbunătățirea circulației pasagerilor și a bunurilor, sporirea fluidității fluxurilor de transport dintre Republica Moldova, UE și țările terțe din regiune, prin eliminarea obstacolelor administrative, tehnice și de alt tip, îmbunătățirea rețelelor de transport și modernizarea infrastructurii, în special, pe axele principale care leagă părțile.

ACEASTĂ COOPERARE INCLUDE URMĂTOARELE ACȚIUNI:

obținerea accesului liber la piața UE, astfel R. Moldova angajându-se să asigure condiții de concurență și să respecte norme în materie de siguranță și securitate, management al traficului aerian, aspecte sociale și de mediu;
extinderii oportunităților oferite pentru consumatori, inclusiv cele necesare pentru dezvoltarea rețelelor de transport menite să ofere servicii respective de calitate inclusiv și realizarea măsurilor privind protecția mediului.

2.5.2

La nivel multilateral

Experții naționali participă activ la activitățile pentru transporturi, lansat în cadrul Parteneriatului Estic. În cadrul acestuia au fost inițiate discuții privind integrarea în piața internă de transport a UE, inclusiv prin dezvoltarea infrastructurii, care ar permite o conexiune adecvată la Rețeaua Trans-European de Transport (Trans-European Transport Network – TEN-T).

Conform planului indicativ investițional în rețelele TEN-T, elaborat de Comisia Europeană și Banca Mondială, pentru conectarea Republicii Moldova la rețeaua TEN-T, este necesară implementarea a 17 proiecte în valoare

de cca 917 milioane de euro. Din totalul proiectelor, 12 sunt prevăzute pentru reabilitarea și reconstrucția drumurilor, un proiect este destinat căilor ferate și unul pentru dezvoltarea infrastructurii în Portul Internațional Liber Giurgiu-lești. De asemenea, se planifică crearea a 3 centre logistice la Bălți, Chișinău și Giurgiu-lești.

Se planifică asigurarea conexiunii țării noastre la rețeaua TEN-T până în 2030, proiectele urmând să fie finanțate din bugetul național, cu sprijinul parțial al UE, instituțiilor financiare internaționale și companiilor private.

Un element important în consum responsabil în transport este asigurarea securității circulației precum și economisirea combustibilului în exploatarea mijloacelor de transport.

2.5.3

Conducerea economică

În timp ce rezistența aerodinamică, rezistența la rulare și specificațiile transmisiei vor influența consumul de carburanți, factorul de încărcare, adică gradul de utilizare cu ocazia unui anumit transport, continuă să fie factorul care determină cele mai mari variații per tona kilometru. Factorii expuși și caracteristicile drumului influențează asupra consumului de carburanți pe parcursul mișcării transportului. Sfaturi privind conducerea responsabilă:

Viteza

se recomandă să se ajungă la viteza de croaziera (80 km/h) mai repede după care să se mențină această viteză, pentru a ajunge de la 0 la 60 km/h consumul va crește cu 500 g (0.5 l) de carburanți pentru fiecare accelerare; consumul între 80-90 km/h crește cu 200g (0.2 l) pentru fiecare accelerare, de aceea este indicat să se mențină viteza de croaziera pentru a avea un consum cât mai redus de carburanți;

Starea tehnică

consumul de carburant poate să crească cu până la 10 % în cazul în care vehiculul nu este supus regulat unor lucrări de întreținere;

Frânarea autovehiculului

șoferul trebuie să aleagă viteza potrivită pentru a putea fi pregătit să anticipeze distanțele de siguranță, astfel încât să poată executa o manevră sau o schimbare de direcție, depășire, trecere printr-o intersecție sau un viraj fără a folosi frâna de serviciu (numai dacă este cazul) realizând toate aceste manevre doar prin reducerea vitezei ridicând piciorul de pe accelerație sau cu ajutorul frânei

de evacuare, retarderului. O astfel de manieră de a conduce are ca rezultat diminuarea consumului de carburant. Creșterea vitezei și frânarea bruscă pentru a putea realiza o manevra duce atât la creșterea consumului de combustibil și la mișcarea încărcăturii transportate;

Conducerea pe drumuri cu urcări și coborâri frecvente

pentru a realiza un consum cât mai bun se alege treapta de viteză ideală și nu se schimbă pe tot parcursul urcării. Conducerea pe astfel de drumuri poate să crească consumul de carburant cu peste 50 %, în schimb alegerea corectă încă de la început a unei trepte de viteză corespunzătoare poate duce la reducerea consumului cu peste 10%;

Aerodinamica autovehiculului

mersul contra unui vânt care bate cu 10 metri pe secundă, poate să conducă la o creștere a consumului de carburant de până la 18 %, de aceea autovehiculul nu trebuie să aibă montat bulbar, proiectoare; prelata trebuie să fie bine legată; paravantul trebuie să fie reglat corespunzător, iar viteza ideală să fie de 80 km/h pentru a putea avea un consum cât mai redus;

Oprirea și frânarea repetată

câte o oprire suplimentară la fiecare 10 km crește consumul de carburant cu aproximativ 35%, iar 10 frânări și 10 accelerări pe parcursul a 10 km cresc consumul de carburant cu 130 %. Încercați să conduceți preventiv astfel încât să nu fie absolut necesară frânarea și oprirea pe loc a mașinii în toate cazurile. Viteza se poate reduce și prin folosirea adecvată a treptelor de viteză, retarder, frâna pe evacuare. Dacă este necesar, totuși să se frâneze, încercați să folosiți hrana într-un mod intermitent și nu în mod continuu pentru a da posibilitatea răcirii frânelor;

Rezistența la rulare

este un factor important în realizarea unui consum redus de carburanți, de aceea trebuie să se asigure o presiune corectă în pneuri și să se verifice periodic, atunci când rezistența la rulare crește și consumul de carburant poate să crească cu până la 10 %.

Într-o economie din ce în ce mai competitivă societățile trebuie să mențină tarifele și costurile la minimum pentru a-și păstra clienții și a-și asigura o rentabilitate generală pe termen lung. Întreținerea, pneurile și carburantul reprezintă o treime din costurile de exploatare a ale autovehiculului și o conducere preventivă și economică pot să aducă economii importante la fiecare structură a costurilor.

Consumul de carburant al mașinii dumneavoastră, uzura motorului, a frânelor și a anvelopelor depend, în general, de o serie de factori precum: stilul dumneavoastră de conducere, condițiile individuale de deplasare, specificațiile tehnice ale mașinii. Toate acestea au o influență, în final, asupra profitului general al companiei și deci și asupra salariatilor săi. Practic șoferii incompetenți cauzează consumuri importante companiilor la care acestea lucrează printr-un consum de combustibil ridicat, cheltuieli de întreținere și reparații excesive, dar în egală măsură și societății, în general, printr-o poluare importantă. În consecință, șoferii vehiculelor grele trebuie să fie conștienți de condițiile de drum, de trafic și să cunoască vehiculul pe care-l conduc și având în vedere responsabilitatea lor să adopte o conducere defensivă, în siguranță și economică.

Conducerea preventivă reprezintă comportamentul conducătorului auto caracterizat prin următoarele trăsături esențiale:

- anticiparea situațiilor ce pot deveni periculoase (anticiparea greselilor participantilor la trafic), ceea ce presupune cunoașterea și recunoașterea particularităților celorlalți participanți;
- evitarea accidentelor pe cale de a se produce sau evitarea angajării în accidente care s-au produs;
- alegerea celei mai bune variante pentru a ieși cu minimum de consecințe dintr-un accident ce nu a putut fi evitat sau corectarea unei decizii greșite care să diminueze consecințele unui accident;
- adaptarea modului de deplasare la condițiile de drum, trafic, vizibilitate, condiții meteo nefavorabile.

Vederea

este cel mai important simț folosit în timpul conducerii autovehiculului, este simțul primar prin intermediul căruia șoferul dobândește informațiile necesare identificării traficului. Aproximativ 90% din stimuli privind circulația exterioară sunt recepționați de către conducătorul auto pe cale vizuală ceea ce denotă importanța posedării de către acesta a tuturor componentelor vizuale. Câmpul vizual este dependent de viteză: la viteza de 1 km/h câmpul vizual este de 1800; la viteza de 100 km/h câmpul vizual este de 100.

3

PROVOCĂRILE

**și problemele de mediu din
Republica Moldova**

Cele mai importante provocări de mediu sunt legate cu managementul neadecvat a resurselor funciare, acvatice, biologice etc. Un loc deosebit aparține elaborării măsurilor legate cu imlementarea prevederilor Directivelor de mediu ale UE. În acest context Republica Moldova participă la activitățile în cadru Programului Dunărean. Actualmente, râurile mici din Republica Moldova au nevoie de realizarea măsurilor de restabilire: restaurarea a zonelor umede, plantarea fâșiilor de protecție, prevenirea înămolirii corpurilor acvatice (reducerea proceselor de eroziune a terenurilor agricole).

Avantajele unui consum responsabil pentru menținerea calității mediului și promovării dezvoltării social-economice sunt indicate în multe programe de dezvoltarea la nivel național și în acordurile internaționale semnate și ratificate de către Republica Moldova.

Printre numeroasele beneficii ale consumului responsabil putem evidenția următoarele:

reducerea nivelurilor de poluare și a amprentei ecologice;

conștientizare a mediului; ●

creșterea ratei de economii a cetățenilor prin introducerea celor mai bune practici în folosirea resurselor naturale; ●

îmbunătățirea sănătății consumatorilor care o practică consumul responsabil și mod sănătos de viață; ●

● economii în consumul de resurse naturale pentru producerea bunurilor și serviciilor achiziționate;

● sprijin pentru mici producători care respectă mediul;

● reutilizarea sau reciclarea deșeurilor.

● economii în utilizarea combustibili fosili și sprijinirea folosirii resurselor regenerabile în diferite sectoare;

Fig. 3.1.
Desecarea luncii r. Ialpuș anii 80.

Consumul responsabil a devenit esențial pentru a garanta starea bună a mediului. În acest sens, este necesară o conștientizare socială cu privire la acest aspect pentru a reduce ratele de poluare pe care le suferim în prezent. Este un obicei de consum care permite cetățenilor să se bucure de un nivel de trai adecvat, dăunând mediului în mod cât mai puțin posibil. În acest fel, consumatorii dobândesc pe piață cantitatea de bunuri și servicii de care au cu adevărat nevoie și care garantează respectarea durabilității ecosistemelor naturale.

Modul în care consumăm este cauza și rezultatul multor probleme de mediu cu care se confruntă planeta astăzi: defrișări, invazii plastice, schimbări climatice și pierderea biodiversității.

Reieșind din necesitățile de un consum responsabil cele mai importante provocări de mediu în Republica Moldova sunt următoarele:

- prezența poluanților organici persistenți în aer care se datorează emisiilor de la întreprinderile industriale, de transport, electrocentrelor, instalațiilor de prelucrare a deșeurilor, tratamentului chimic al plantelor agricole și al suprafețelor de pădure contra bolilor și dăunătorilor, evaporării și sublimării lor de pe învelișul solului etc.
- poluarea cu nutrienți și alte substanțe toxice și organice provenite din sectorul agro-industrial și managementului neadecvat a deșeurilor, eroziunea solurilor, etc.
- pierderea biodiversității, distrugerea și degradarea habitatului pentru specii și a zonelor umede necesare pentru conservarea biodiversității,
- schimbările climatice, emisiile gazelor cu efect de seră.

4

MĂSURI

de responsabilizare:

Protecția consumatorului

**UNELE DINTRE
OBIECTIVELE SAU
ACȚIUNILE PENTRU
UN CONSUM RES-
PONSABIL INCLUD:**

- analizați impactul asupra mediului în raport cu ciclul de viață util al produsului;
- tipul de comerț care este favorizat cu decizia de cumpărare;
- calitatea produselor achiziționate;
- timpul în care sunt consumate resursele neregenerabile trebuie să fie egal cu timpul de înlocuire a resurselor regenerabile;
- aliniați cantitatea de emisii și poluare a deșeurilor cu capacitatea de asimilare a ecosistemelor înșine;
- localizați și stabiliți preferințele consumatorilor pentru produse și servicii, în procesul de producție a cărora respectă mediul și justiția socială; ocăutați pentru a reutiliza produsele care au fost achiziționate pentru a evita achiziționarea mai multor;
- oprimiți bunuri împrumutate sau donați, pentru a evita achiziționarea unui nou produs;
- evitați achiziționarea de bunuri de unică folosință sau de unică folosință;
- evitați achiziționarea de produse ale căror ambalaje generează o creștere a poluării mediului și asigurați-vă că ambalajele returnabile, reutilizabile sau biodegradabile.

Oamenii care preferă consumul responsabil doresc să transmită un mesaj pieței, prin deciziile lor de cumpărare și să urmeze anumite principii care le ghidează acțiunile atunci când cumpără bunuri și servicii, precum:

Principiul de funcționare:

Se conformează generării de locuri de muncă decente, adică locuri de muncă plătite în mod adecvat sau proporționale cu efortul și timpul dedicat procesului de producție.

Principiul echității:

Acesta respectă includerea tuturor sectoarelor populației în procesul de producție. (sex, comunitate indigenă, preferință sexuală, vârstă care poate funcționa legal etc.)

Sustenabilitatea mediului:

Dacă întâmpină cel mai mic impact negativ asupra mediului în timpul procesului de producție.

Principiul cooperării:

Respectă o bună relație între producători, între producător și guvern, între guverne etc.

Nonprofit:

În cazul în care acesta este cazul, dacă analizați cine beneficiază de inițiativă, dacă este vorba de speculații doar pentru imagine publicitară sau dacă este vorba într-adevăr despre sprijinirea unui sector vulnerabil al populației.

Angajament față de mediu:

De exemplu, respectă sprijinirea comunității; furnizarea de materie primă din localitate, preferând produse și servicii, care în elaborarea lor, angajează oameni din aceeași localitate, printre altele.

Tipuri de consum responsabil

Există multe tipuri de consum responsabil, subliniem mai jos cele mai importante:

CONSUM DURABIL:

Se bazează pe consumul de bunuri și servicii care utilizează surse regenerabile de energie în producția lor și nu utilizează produse dăunătoare mediului.

CONSUM SOLIDAR:

Este acel consum realizat cu o perspectivă socială și care are un interes atât personal, cât și colectiv. Se concentrează pe sprijinirea lucrătorilor și a întreprinderilor locale.

CONSUM CRITIC:

Acesta constă în consumarea doar a ceea ce este necesar, lăsând deoparte impacturile publicitare sau anumite tendințe sociale.

CONSUM CONȘTIENT:

Apare atunci când consumatorul este conștient de repercursiunile pe care le are achiziționarea unui anumit bun sau serviciu asupra mediului.

5

**SFATURI/
recomandări/obiceiuri pen-
tru un consum responsabil**

Adoptarea unui stil de viață sănătos ar putea fi asigurat prin realizarea practicilor de consum responsabil bazat pe aspectele social-economice și de mediu.

Aceste contribuie la sporirea eficienței în folosirea resurselor disponibile și implementarea celor mai bune practici de management la nivel local și național.

Aceste poate fi realizate prin elaborarea proiectelor necesare pentru atragerea investițiilor în diferite sectoarele economiei naționale.

Maratonul solidarității, Ion Guțu, Ivan Moroz, Alexei Pianih

IN URMA ANALIZEI PRACTICILOR DE CONSUM RESPONSABIL PUTEM PRECIZA URMĂTOARELE RECOMANDĂRI DE BAZĂ A UNUI STIL DE VIAȚĂ SĂNĂTOS:

- **alimentația sănătoasă cu respectare meselor importante ale zilei și evitării suprasaturării în special ce se referă la produse ce conțin substanțe nocive;**
- **recreare: somnul, plimbările în aer liber, pause de scurtă durată – refacerea organismului;**
- **socializare – relații puternice de bine. Crearea spiritului de bunăstare emoțională și cooperare cu colegii, rezolvarea conflictelor în mod pașnic.**
- **antrenarea permanentă a minții.**

Pentru promovarea consumului responsabil este necesar să se asigure dialogul permanent dintre autoritățile publice și sectorul privat, partenerii sociali și societatea civilă. Acest parteneriat se axează pe promovarea diverselor forme de cooperare în dezvoltarea social-economică, implementării și evaluării politicilor din sectorul public. Recent dialogul este menținut în mare parte prin intermediul mai multor platforme inclusiv și celor orientate spre cooperarea cu UE.

În cursul implementării Agendei 2030, Republica Moldova a fost una dintre primele țări care a aderat la sistemul de monitorizare și evaluare a implementării Obiectivelor de Dezvoltare a Mileniului unde aspectele de consum responsabil sunt incluse în peste 50% din indicatori. Pentru promovarea practicilor de consum responsabil este nevoie să întreprindem o serie de acțiuni pentru implementarea practicilor de realizare a prevederilor de consum responsabil în toate sectoarele al economiei naționale și educației consumătorilor privind folosirea rațională a produselor și resurselor naturale.

BIBLIO- GRAFIE

Turbina eoliană din s. Mărândeni, r-nul Fălești